

Domnisoarei Constanti'a de Dunca.

„Domnisióra!“

„Scrisóra Dv., viu reflexu alu durerei Dv. m'a impresionatu profundu. Cine ar poté sta nemiscatu inaintea unei asemenea nenorociri? Cine? chiaru candu ar fi strainu, chiaru candu n'ar fi asia de directu lovitu precum sunt eu.

O! ce nu ve potu serie, escusatime D-sióra, sunt unu nesocotitu, m'am jocalu usioru cu simtie-mintele cele mai sacre; insielatu fiindu de o novela falsa, m'am grabitu de a aruncá consternati'a si desperarea in sufletulu unei mame, in anim'a unei sorori.

Si eu cá si D-ta D-siora imi diceam in primul momentu: „E cu neputintia, e falsu, e o eróre de nume“; mai in urma am cautatu, am intreatu, m'am informatu, si rezultatulu cercetariloru mele a fostu celu mai crudu adeveru.

Déca nu v'am datu mai de timpuriu detaieri despre acestu tristu evenimentu, déca m'am marginitu alu anuntiá D-ei, mamei D-tale, e ca gandeamu, c'ar fi mai bine, cá se asteptu, cá timpul, acestu mare radiasiluatoriu, se alinedie pucinu violenti'a durerei Dv.

Imi cereti crude amenunturi D-sióra; me n'trebi, déca D-ta, care poruncesci se dîcu totulu, esti in stare cá se audi totulu, si numai cu parere de reu ve ascultu. In diu'a bataliei dela Cross-kay, micu orasielu din Virgini'a de resaritu, Nicolau functioná cá adiutantu alu generalului Frémont. D-ta sci, D-sióra, ca cu tóte talentele sale cele eminente, séu mai bine a dice, din caus'a acestoru talente, care intaritau invidi'a multoru omeni, i se acordase numai gradulu de capitanu, dar, ce nu sei póte, e cá din toti cei 34 oficiri ai stabului — majoru, elu erá uniculu, care

purta ordinele generalului pe diferitele puncturi ale campului de rebelu. Pe la finitulu dílei, siefulu de stabulu majoru, colonelulu Albert, ingrijatu de viotiunea focului in arip'a stenga, comandata de generalulu Stahel, dedu ordine lui Nicolae, a merge la acestu generalu si a se informá de mergerea evenimentelor. Elu se duse indata ce capata ordine, inse pentru a nu se mai întorce, si cei cari l'au vediutu mergendu, l'au vediutu pentru ultim'a data. Pucinu cate pucinu foculu se alina, pe urma a statu cu totulu pela 6 óre.

Ranitiu si mortu fora culesi, si candu se seversá aceasta trista afacere, cu tóte cercarile cele mai vii, nu lu putúra gasi pe Nicolae. Amicili sei se asigurau acum asupra sórtei lui, crediendu, ca s'a facutu prisionieru, candu fura amaru desamagiti. Doi soldati isbutira a gasi si a aduce corpulu seu ne'nusfletitu la bivuacu. Dóua glóntie in peptu, mórtea au trebuitu se fia pe locu, fara de a goni, si déca a avutu timpu de a forma o gandire, aceasta a trebuitu se fia pentru muma s'a, pentru D-ta D-sióra, ce elu atatu ve iubea.

De abia cotediu se urmediu! O D-sióra! pentru ce voiesci a sci totulu, pentru ce nu mi dai dreptulu a tacé, acea ce m'a costá atatu, ati istorisi: „Corpulu lui dupa lungi cercari a fostu gasitu pe o carare, pe marginea campului de batalia, elu diacea singuru, despoiatu de totu pana la incaltiaminte, pana la bambii de metalu ai uniformei. Orologiulu, lantiulu seu, suvenire dela mine, inelele sale, banii, aprópe 20,000 franci, sabia s'a, pistolele sale, in fine totu ce avea pe elu fú luat. Ai dreptate a blastema asta tiéra, o asemenea neomenie e nepomenita. A dóua dí in diori de dúua, armat'a porni se alunge pe inimiculu, lasandu in urm'a s'a si pe morti si pe ranitiu pe cei antaiu neinmormentati, pre ai doilea in grati'a Domnului.

Nomai séra, candu brigad'a Blenker, ce erá de reserva, se aratá pe campulu bataliei, numai atuncea mortii fara ingropati. Generalulu Blenker puse se se sape unu momentu deosebitu pentru betulu amiculu meu, si elu fú depusu acolo, cu tóte onórele militare, ce i se cuviniu.

Cenusi'a sa se repause in pace, dar blastemu asupra tierei ce a beutu sangele lui, ce la rapitu dela patri'a s'a, blastemu asupra superiorilor sei, ce erau atatu de inferiori.

Apreftinescu atata D-sióra, respectezu atatu do-liulu Dy., in catu nu voi se ve importunezu cu frase banale, cu care se consola lumea in aste circumstantie, a voi a consola (mangaié) o mama, o sora, de perderea unui fiu, unui frate, ar fi unu sacrilegiu, ca-ci asta ar voi se dica: „Uitatulu.“

Nu D-sióra, lasati se ve curga lacrimele. Déca a meritatu o data unu omu se fia plansu, acesta e fratele D-vóstre.

Prijimiti D-sióra etc.

Eugenu Ghika dela Comanesci.“

„Domnulu Eugenu Ghika, unu june romanu, ce a luat parte la resbelulu americanu, inse volneratu (ranitu) in primele dile, fú silitu se se dimisionédie. Acesta inca e la New-York, blesur'a s'a nui permite de a se intórce in tier'a s'a.

Asta scrisóre arata atatu simtiemintele r o m a n u l u i, ce nu mai este, catu si ale acelui, ce a ramasu.“

Acésta scrisória ni s'a impartasitu de genial'a nóstra celebritate contimporana, Domnisiór'a C o n s t a n t i ' a D u n c a de S a j o, in traducere, atatu de dulce, si noi ei rezervaramu loculu acesta in fruntea Fóiei an. 1863, solvandu unu micu tributulu alu condolentiei, precumu si alu admirarei, pretiuierei, si consideratiunei atatu catra mama si sóra, catu si catra martirulu libertatei umane, eroulu capitanu Nicolae de Dunca, care cadíu victima admirabilei sale conduite de ostasiu, resemnatu a se sacrifica pentru libertate. Fia'i tieren'a usióra si memori'a eterna lastrata in anelele natiunei nóstre spre a deservi de exemplu alu resemnatiunei si curagiei militaresci, mai aprópe intru apararea libertatii patriei si a natiunei.

In fine invitamu cu tóta caldur'a si respectulu pe celebritatea nóstra contemporana a dispune si pe viitoriu de o parte din colónele acestei foi, spre a prelucra si reforma anemele secului frumosu, carui ia concediatu natur'a atatu de importanta influentia

la crescerea si renascerea fericirei si a sortiei unui viitoriu mai doritu. R.

Rescol'a Romaniloru Transilvaniei.

(Vedi si Nr. 45 1862.)

Pana candu in Ungaria conscrierea casioná atata inversiunare, atata turburare, intru aceea in Transilvania aceea se face si caus'a oresi-cum-va indemnatoria la rescól'a romanimei.

Inse precum tóte alte rescóle de popora nu se nascu din acele cause parute, cari precedu nemediulocitu erumperea, ci din starea cea resvretita a relatiuniloru sociali: asia si ast'a rescóla a Romanimei a purcesu din cauzele, cari se inradecinasera afundu in starea si relatiunea poporului; si materi'a ei crá inca de multu adunata, inainte de ce se publicá conscrierea; si acést'a inteti numai erumperea, aruncá numai schinteu'a in materi'a cea aprendetiósá. Acestu poporu gemeá de seculi sub arbitriu, in urm'a caruia, — dupa cum se intempla de comunu, — se confundase in degradare morala, si selbatacia; conscienti'a de sene desparu-se de multu din pieptulu seu, si sub greutatea jugului se dedase la una ascultare slavésca.

Inse si patienti'a si indelunga-rebdare a poporeloru inca isi au marginele, preste cari déca trecu, atunci se resuffa spiritele inversiunate, ducu cu sene totu, ce le stá in cale, si sunt cá unu medioculu si instrumentu resbunatoriu in man'a Dinei Nemesis pentru omenimea vetemata si asuprita!

Acést'a se intemplá si cu poporulu romanu transilvanu!!!

Reformele lui Josifu, dupa cumu vediuramu si din cele díse pana aci, casionara unu sgomotu infricosiatu in clasa nobila si domnesca, carea semtiá a i se vetemá prerogativele sale prin acele. —

Acestu sgomotu si faim'a inoitoreloru acestoru a petrunsu si intre romani; ma! unele, d. e. stergerea pedepsei de morte, i atingeau si mai de aproape, cá atari, intre cari adese se esecutá acest'a pedepsa.

Tóte aceste firesce implura anim'a acestui poporu cu una sperantia cu atatu mai via: cum-cá dora una-data se vá usiurá si starea lui, cu catu sortea mai favoritoria a celorlalte popora ale Transilvaniei, si mai cu destengere a secuiloru, erá de multu unu spinu in ochii romanului, si nutriá pofta ferbinti de a ajunge la una atare sorte! — Si speranti'a trecú

totu mai multo in credintia prin iubirea de omeni a lui Josifu, ce elu a demonstratu-o cu ocaziunea calatoriei sale in Transilvani'a, si prin faim'a ordenatiuniloru lui celoru totu mai prospete.

Cu speranti'a de una-data crescea si sentiulu grentatei starei sale, crescea si ur'a in contr'a domniloru sei, cea pana acumu ascunsa in fundulu aneimei lui; si totu mai multo se lalia acea credentia comuna: cum-cà imperatulu, carele se aratà atatu de induratoriu, a publicatu dejà si pentru eli (romani) mai multe ordenatiuni favoritorie, cari inse a se duce in capetu, nu lierta Domnii si Nobilii.

Acést'a credentia aduse in fierbere animele; si inca in vér'a anului 1784 se poteá observá ore-si care-va nemultimire neindatenata, ma adese si una cerbicosia in poporulu, celu altucumu dedatu la ascultare sclavesca, si la parere desbracatu de totu sentiulu omenescu (!?).

Pedepsele cele dese, cari adusera asupr'a neascultatoriloru, fura numai oleu pre focu, si numai mai multo amarira animele; la ce martura chiaru fú acea impregiurare: cà rapirea, carea intre eli si pana aci nu erá unu lucru neindatenatu, acumu o deprindea in cete intregi.

Acést'a facundus-e cunoscuta regimului, Josifu pretense dela cancelaria opiniune pentru stavilirea potentiosa a acestoru confusiuni.

Gubernulu provinciale erá de parere: cum-ca reintregirea deplena a pazei laintrene si a securitatei publice celeia turburate nu se póte sperá fora restaurarea pedepsei de mórte, ce se stersese, si fora de a se dá comitateloru plenipotentia deplena intru asta privintia*).

Inse imperatulu nece in asta privintia n'a volitu a se abate dela principiale sale; si spre impedecarea miscariloru si a rapiriloru dispuse intre romani cate doue sute de ostasi din fia-care regimentu de margene. Ce acést'a mesura nu delaturà reulu, asemenea si pedepsele mai dese si mai aspre nu numai nu rarira escesele, ce mai virtosu le inmultira, si incordara mai tare interitarea.

Poporulu, carui acumu jugulu sclaviei i se facuse nesuportaveru, tramise rogari numeroase, plene cu plangeri, la gubernulu provinciale, ma chiaru si la Maiestatea Sa, rogandu-o: cá se i prefaca si

pre eli — dupa esempletu secuiloru — in militia de margene.

La rogarile loru tramise rezultatu negativu; inse acestu nu-i debela in speranti'a loru cea prefacuta in credentia; ma, dupa-ee in resolutiune li se promise: cum-ca plangerile loru se voru cercá si plagile li se voru vindeca, se convinsera si mai multu; cum-ca imperatulu voliesce se le ajute, si in cogetele lui ilu impedeca numai Domnii. Reulu ilu mari si Karp vice-colonelulu regimentului I. rom. de margene, care preniendu-le parte la plangerile loru le tramise la suprem'a comanda militaria; prin care se despretiui ved'a deregatoriloru civili, — cea de altu-mentre inca scadiuta, — si mai multu.

In asta fierbere a patemeloru spre nefericire doue incidentie impinsera pana la erumpere turburarea, carea póte prin una intervenire corespondientia scopului s'ar fi potutu inca compune (!?).

Unu anume Salis — fostu odinora maioru intr'unu regimentu secuescu, carele pentru escesele sale diverse despoliandu-se de oficiulu seu ducea una viotia vagabunda seau estravaganta, aplecatu la ori ce reutate, altu-cumu omu cu capacitate, — volindu a pescui in turbure rapí ocaziunea benevenita, carea-i se parea a i-o intende fierberea romaniloru, spre folosulu lui propriu si spre post'a s'a atitatorie la poporulu celu nemultimitu.

Tocm'a atunci se latise in tiera si faim'a conscrierei, si impresiunea ce-o casiona acést'a in animi, fece unu contrastu cu cea din Ungari'a, erá de a dreptulu opusa impresiunei din Ungari'a. Romanii sedusi atatu de Salis, catu si de popii loru, ma multi si de preceperea loru propria esplicáu conscrierea intru acelu intielesu: cumcà prin ea se facu ostasi si scapa de sub poterea Domniloru sei pamentesci.

De aci conscrierea resuná in gur'a romaniloru cá semnalulu rescumpararei, si neci asteptandu terminulu preiptu de catra imperatulu, la intetirea lui Salis multi dein tienutulu Hatiegiului inca cu capetulu lui Augustu se inscrisera de ostasi la vice-colonelulu Karp.

Abia apucá a se lati faim'a acestei inscrieri, si intregu tienutulu erá in miscare. Cate 20-30 de sate se si insinara de una data la Karp in Hatiegu, si la Comand'a militaria in Alb'a Julia spre inscriere; si indata ce erau inscriși, se tieneau a fi liberi, si eli si pamenturele loru, de sub darea si sierbirea domnesca.

*) Geissler : 6, 6.

Gubernulu provinciale întielegundu de asta turburare, nemici conscrierea militaria, ce se fece fora neci una incuvenintiare mai inalta, si fora întreventi'a a deregatoriei civile, si prin comisari militari înderepta pre romani la ascultare de Domnii sei pamentesci.

Inse pre poporulu celu una-data acitiatu, nu-lu poteau asia usioru molcomi; mă acitiatu meru de catra vicleanulu Salis, si intaritu in credinti'a acea, cum-că numai arbitriulu Domniloru pamentesci si alu deregatoriloru de comitatu impedeacă conscrierea si prin urmare rescumpararea loi, se fece si mai inversiunatu. Salis tienu pre ascunsu adonari numerose, in cari le comunica unu astu-feliu de planu de conjuratiune: că preste ierna se se tiena paciuiti, intru acea inse prin omeni sei se traga in partea loru tota romanimea: si asia cu primavera venitória se se radice toti, si intr'un'a di anumita se ucida de un'a data pre toti Domnii sei pamentesci.

Acestu planu — spre fericirea nobilimei — nu se aprobă de multimea poporului, carele nu eră in stare acum de a pune stavila patimei sale celei desfrenate, inca pre diumetate de anu.

Pana aci inca numai lips'a unui conducatoriu intardiă erumperca rescólei, de óre-ce Salis mai multu eră numai unu atitiatoriu, decatu conducatoriu. — Pre acest'a inse 'lu aflăru intru unu anume Horia, unu barbatu romanu resolutu, cutezatoriu si astutu.

Horia — dupa cumu dăcu unii — cercandu-se la pedépsa pentru resmeriti'a escata cu ocasiunea a-arendarei crisimeloru de in Zlatn'a, o tuli la fuga si de unu tempu ore-si-care-va, amblă perdutu prin tiéra; ér' dupa altii se fece numai un'a data nevediatu din cas'a s'a, calatori la Vien'a, si cerú dela imperatulu dreptu de tergu pentru satulu Bradu, alu carui'a locuitoriu eră si elu; inse totu cu un'a cale acusă pre judele de cercu pentru crudimile lui cele petrecute facia cu poporulu. Judele mustratu pentru aceste dela locurile mai inalte, a trasu la alunu (bote) pre Horia celu reintorsu a casa.

Inse ori-ce se-lu fi indemnatu pre Horia, atatu e adeveru, cum-că elu punendu-se pentru capetulu lui Octobre in fruntea romaniloru malcontenti, i fece se credia, cum-că a vorbitu mai adese-ori in persona cu imperatulu, dela carele scia, că Maiestatea S'a nu pôte suferi pre nobilimea ungurésca; dupa acea le arată una diploma scrisa cu litere aurite, prin carea lui i-ar fi lasatu Mai. Sa că se scape pre romani de

sub jugulu tiraniloru sei Domni de pamentu, si se stirpésca nobilimea cu ajutoriulu poporului romanu; spre care scopu comand'a militaria din Alb'a-Jul'a ar' fi si primitu instructiune seau inviatiune, că se le impartiésca loru (romaniloru) armele de lipsa. — Preste aceste inca le arată si una catena de arama, ce diceă că e de auru, precum si una moneda (medalia) cu tipulu imperatului, cari obiecte i-le ar' fi datu insusi imperatulu in semnulu gratiei sale. Si poporulu crudu, imbetatu de speranti'a mantuirei a-proprietórie, crediú agitatoriului carele avendu si óresi-care-va oratoria, ar' fi potutu înduplecă dupa placulu seu animele cele in mare mesura inversiunate si fora diplom'a si caten'a aratata.

De aci poporulu se adună in mai multe locuri in glóte spre svatuire, si cu tota portarea s'a, dede de a întielege: că se afla in presér'a si ajunulu unor evenimente insemnate, si că a pasitu pre terenulu loru!

Acésta fierbere a poporului nu potea remané unu secretu inaintea deregatoriloru de comitatu, si Hollaky, — vice-spanulu Zarandului, insciintiatu despre atitiarea lui Horea, trami-se pre judele de cercu, cu cati va panduri la Bradu spre a-lu prende. Inse poporulu, care concurse la sgomotu, scapă pre conducatoriulu seu din manile judelei, si pre acest'a impreuna cu pandurii, i decolă.

Rescol'a dupa asta intemplantu, nu se potea mai multu sugrumă; Horia aprinsu de resbuare, condu-se indata ót'a cea ce crescea totu mai multu, asupr'a locuintieloru nobile de aprópe, si furi'a poporului crudu, carele in mijloculu macelului pentrecutu apatá curagiu, nu cunóscea mai multu margini: locuintiele nobile se dederă preda flacariloru, se ruinara, era domnii acelor'a impreuna cu familiile loru se macelaria intr'unu modu infioratoriu. Cetele rapitorie in dílele urmatórie se inmultira cu altele mai prospete din satele vecine; si cu numerulu loru crescea in proportiune cutezarea órba si sangerarea. In cele de antaniu díle ale lui Novembre, — candu întielese gubernulu tieriei de cele petrecute, — acumu erau in 10—12 sate locuintiele nobile prefacute in cenusia si ruinate, era domnii de pamentu, pre cari potura pune man'a, jaceau in sangele loru propriu.

Szalisz vediendu, cum-că resculatorii celi inselbateciti in furi'a loru ne luandu in séma neci la unu svatu, grabescu spre perirea loru propria, se in-grigi tempuriu de asigurarea s'a propria.

Elu dara le propuse, că are de cugetu a plecă la Constantinopole spre a cumpără arme si alte instrumente de aperiare; si rogă pre romani, că se dă lui spre acestu scopu banii si pretioasele cele luate din curtile cele despoliate ale Domniloru. Romanii usioru credietori se plecara la cererea lui; si asia Szalisz prevediutu cu spese fugi la Constantinopole, de unde neci elu nu s'a mai reintorsu, neci n'a tramisut arme pentru romanii insielati.

Dupa plecarea lui Szalisz remase Horia singuru de conducatoriu alu rescolatiloru; candu inse intru aceea observă, că glótele sale crescú pre dî ce merge, denumí pre Closca si Crisianu impreuna cu pre alti mai multi de subconducatori. —

Deregator'a de comitatu inspaimantata incuoscientiã inea in 3. Noembre guvernului provinciale rescol'a, si cerú militari spre infrenarea macelului, si a derimariloru.

Inse gubernatoriulu B. Bruckenthal si comandantele supremu militariu Preuss, Generalulu, se sfatuiru patru dile intregi prin corespondentie despre aceea, ce altu cum ar' fi potutu duce in capetu intru un'a óra prin intalnire si convorbirea personale, pana candu in celea din urma se deliberă: Că intru adeveru se se tramitia cata-vá ostasime, inse cu aceea adaugere, că pana la primirea altoru mai prospete mandari, se duca numai rola de privitória, si se se nevolieșea a dumeri pre rescolati numai cu presentia si dogmele sale. —

De aci despartimentulu militariu celu espeduitu privi cu nepasare mai multe dile in mania la rogarile si intetierile deregatoriloru de comitatu, predarile petrecute de rescolati, cari ast'a luandu-o de unu documentu invederatu alu aceleia faime respandite de Horia „cum-că Maiestatea Sa voliesce a stirpi nobilimea prin eli,“ ucideau pre nobili cu furia mai cumplita, de ardea si despoliau curtile. —

Horia observandu, că numerulu armatei sale inrece si preste 5000, i-se inaltia curagiulu, intr'atata, catu trecundu preste Muresiu ataca Dev'a, de unde inse se respinse cu pierdere de catra locuitori, cari vedindu pasivitatea militariei, ce era de facia, insusi apucara armele. —

Nobilimea anca observandu, cum-că militia nu-o aperă, si că turburarea se latiesce totu mai multu in com. Zarándu, Hunedór'a, Alb'a, Turda, Clusiu si Sabinu, apuca si ea armele pre mai multe locuri si in acele si respinse pre rescolati. —

Dar' pierderile lorú, precum si judecatiile de mórte ce-le esecuta numai decatu asupr'a consociloru celoru prinsu, nu imblandira furia rescolatiloru, ce mai tare o infiacarara spre mai mare resbunare. —

In 8—9. Nov. un'a ceta de aloru strabatú si in Ungaria, si coplesi mai multe sate din com. Aradului; dar' de aci se alungara in data cu succesu de catra ostasimea cea espeduita intracolo. —

Marginele Transilvaniei se vedeau de alungulu preste nopti in unde de fiacari despre partea resariteana a Banatului Temesianu si a comitatului Aradului (!?). Numerulu nobililoru macelariti pana in 10. Nov. trecea preste mai multe sate. — Barbatiloru prinsu, ma nece prunciloru, nu-li se dá gratia; inse dintre mulieri si dame mai multe se crutiara, si botezanduse dupa ritulu resariteanu, se dederu tieraniloru romani de neveste; éra celea, cari nu se involiau la ast'a, dupa ce se pangariau se ucisera, că si barbatii si parentii lorú, cu un'a crudime neaudita (!?).

L'a ur'a in contr'a nobililoru se adause si fanaticismu confesionalu; si pre popii catolici, deca acestia eadeau in man'a despoliatoriloru, i-accepta totu aceasi sórte, că pre nobili; besericele se despoliara, vasele sante profanara, eucharisti'a se calcă in pecióre (!?). —

Baron Bruckental, guvernatorulu tieriei in locu se fi pasitu la mediulocu cu energia, cerú dela imperatulu inviatiune prin cursori; si intru aceea voli a sugrumá numai cu mustrari si amenintiari fiacar'a, care luá totu mai mari dimensiuni. — Tramise si comisari, má si pre episcopulu resariteanu la rescolati, si in cele din urma puse pretiu de 20 fl. pre capulu fiacaruia corifeu. —

Intru aceea militia, — carea — dupa cum dîseramu — se spedeu cu aceea adaugere, că numai atunci se apuce la arme, candu se-ar' atacá, — remase pre totuindene pasiva; de óre-ce rescolatii nu cutesara nicairi a-o atacá. —

Dreptu aceea nobilimea intrá sub arme pentru apararea s'a propria pre totu indene fora neci una incuviintiare mai inalta, si respingundu cu succesu undele cele de rescolati, pedepsi pre celi prinsu cu diverse speçe de mórte. —

Intru aceea inse guvernulu tieriei temenduse cu dreptu cuventu de aceea impregiurare, că resbunarea imprumutata dintre nobili si romani vá mari numai inversiunarea si turburarea, — desprobà in scrisórea s'a cea adresata comitetelorú insurectiunei nobililoru

cea redecata fora inveniintiare mai inalta si incesi nobilimea, cá se depuna armele: totu de un'a data ipse despuise pre Schulz, vice-colonelu cu unu despartimentu de Huszari secui — spre a dumeri pre rescólati, cari intru aceea crescúra pana la 16,000 si se provediura in parte mare cu totu felulu de arme.

(Va urmá.)

Monastirile romane din Macedonia.

Sunt secolu de candu statulu romanu cladesce, impodobesce si intretiene monastiri in Macedonia, in Romani'a mare in Valachia mare, precum o numesce Vilharduin, Enric Valansien si alții, precum o numescu si toti cronicarii greci s'au romani greciti din imperiulu de josu; in Romani'a precum au numit'o toti sultanii de candu au cuceritu imperiulu nostru si pana astadi. — Sunt secolu de candu varsamu mereu comori in aceste monastiri romane, cladite unele din timpii Iustinianiloru, si altele din timpii Assaniloru si altele din timpii Basarabiloru. — Atatu s'au mai conservatu in imperiulu nostru de dincolo de Dunare, cuceritu si contropitu de turci, dupa ce'lu au desnervatu si 'lu au demoralisatu grecii.

Onóre eterna, recunoscintia profunda camerei legislative din 22. Decembre 1862!! Di memorabile, egale cu diu'a candu Tudoru a recuceritu dreptulu a ne governa prin noi insine, egal'a cu 11—13 Iunie, egale cu diu'a candu am ardicatu graniti'a de pe Milcovu! — Fia bine cuventati astadi toti cati au luat parte la acestu maretu votu!

Macedonenii gelosi de nationalitatea loru trebni'a se serbese diu'a de 22. Decembre. Ei voru ándi de aci inainte pe preotu a se rugá lui Dumnedieu pentru dinsii in limb'a patriei loru; si junii loru voru urmá un'a instructiune nationale in limb'a romana dupa program'a ministrolui instructiunei publice din Bucuresci.

Acést'a politica nationale romana trebuia se suridia multa si fórté gratiosu in cabinetulu sultaniloru. Lui Napoleon III. nu se póte se nu'i placa, fiindu conformu cu program'a lui Napoleon I., cu care eroulu modernu a deschisu acestu secolu, si er'a nationalitatiloru.

Itali'a si Spani'a cu Portugali'a au se se felice la acést'a descoperire noua de frati atatu de bine dotati de sórté cu positiunea loru teritoriale.

Rusi'a chiaru, protectórea ortodocsiei intregi, nu

sciu pentru ce s'ar obstina se ne sacrifice totu-d'áuna greciloru. Noi ne-amu amestecat si ne am versatu sangele multa si adese ori cu rusii pentru glori'a loru, si pentru interesulu nostru si alu loru; si candu vomu începe se'i contamu cá amici, suntemu si in positiune si in numeru a'i interesa mai multa de catu grecii.

Dar romanii au fostu ingrati catra Rusi'a, — dicu muscalii cei prosti cari credu, ca se voru gasi natiuni cari se abdice la nationalitatea loru

— Apoi si grecii, in favórea carora s'a despoiatu totu-daun'a statulu romanu, pentru cari rusii au facutu multa mai multa de catu pe catu se pretinde ca ar fi facutu pentru romani, — nici grecii nu au fostu la timpu mai recunoscatori rusiloru de pe catu le au fostu romanii; si loru li s'ar putea erta mai anevoie ingratitudinea, ca-ci ei avéu a dobendi totu-d'áuna totu de la rusi si nimicu a perde, in vreme ce cu romanii nu merge treba totu astu-felu. Noi suntemu vecini cu rusii si Basarabia sta captiva in ochii nostri de un'a jumetate de secolu.

Dar' in poilitica nu este simpatia si antipatia, nu este ura, nu este resbanare, nu este gratitudine si ingratitudine; — este numai interesu; — interesulu Rusiei dar' s'ar uni cu acést'a politica nationale romana. Asteptamu se vedemu asternerea bugetului de celtueli din veniturile desrobite ale acestoru monastiri.

„Buc.“

Romanii din Turci'a Europei.

Dupa noi, romanii de dincolo de Emu dintre Marea négra si Marea mediterana erau la doue milliône. Dupa statisticii cei mai noi, si mai cu séma dupa cei englesi, numerulu romaniloru de dincolo de Emu ar fi la trei milliône. Acesti romani traiescu cu traditiunile loru romane, cu datinele loru romane, si si dau fórté anevoie fic'a loru dupa unu grecu; pastori'a cea mai intinsa, un'a din facultatile nationale romane se exercitiésa dincolo de Emu numai de catre romani; sunt romanii pastori care posedu cate diece, cincispre diece si doua-dieci de mii de vite mici. Pietraria si orfevraria sunt meseriile loru de capetenie; romanii din acele parti a le Turciei Europei au fondatu case cá a lui Sina si Dumba in mai multe capitale. Intre capitaniii din resbelulu independentiei Greciei, acesti romani au datu dovedi insemnate de eroismu si valóre militaria. Acesti romani sunt si voiescu se fia romani; fratii loru din Daci'a Traian'a, din Roma-

ni'a libera, nu se cuvine se le intinda un'a mâna si se amestece cu dinsii sufletulu nationalu spre a re-trampa animele celor ce voiescu se lupte acolo pentru nationalitatea lor?

Sunt trei ani de candu in capitala Romaniei libere, un'a adunare numerose de romani de dincolo de Emu, a alesu si a numitu unu comitetu cu titlulu de comitetu Macedono-Romanu care se lucrese in numele romanilor de acolo pentru desvoltarea nationalitati lor. Acestu comitetu a lucratu foarte pucinu si un'a din cauzele nelucrarei sele a fostu si ostilitatile unora din guvernele ce s'au succedatu. Ar fi timpul ca acestu comitetu se incepa un'a lucrare mai activa. Publicamu aci un'a adresa a acestui comitetu facuta tutuloru romanilor, indata dupa infintiarea sea. Acest'a adresa tiparita in limb'a romana si greca s'a tramisu mai prin tote provinciile respective, de pe unde au si venitu comitetului responsuri foarte incuragiatorie.

Fratiloru romani din Epiru, Macedoni'a, Tesali'a si Albani'a!

Partile unei natiuni nu pota avea consciinti'a despre ele insiele de catu numai studiindu bine istoria natiunei mume si cautandu a se apropia catu se pote mai multu de originea lor. Natiunea romana este un'a ramura din marea natiune a romanilor; trebuie dara se scie cine au fostu romanii, se veda ce este ea astadi si se cugeta ca ce pote fi. Tote surorile sale majore cumu Franci'a, Italia, Ispani'a si Portugalia 'i au apucatu inainte si cu nationalitatea si cu literatura si cu civilizatiunea. Dar romanii din Daci'a Trajana incepundu a cugeta se-si redobindesca nationalitatea care era inabusita de alte popore straine, inaintesa cu pasi mari ca se ajunga pe sororile sale si pe mama s'a Itali'a, si gratia Domnului, intr'unu timpu foarte scurtu, partea cea libera a Romaniei a facutu progresu insemnatu. Voi inse, fratiloru din Daci'a lui Aurelianu, voi ati ramasu intr'un'a pozitiune critica si sunteti amenintati. Incungurati din tote partile de natiuni cu totulu straine voa, apasati de pretutindenea de influinti'a straina, ati ajunsu in stare mai a nu ve mai cunoasce pe voi insive si a rumpe tote legaturile cu fratii vostri, mai cu seama de candu nisce fanatici straini s'au ispititu a ve face se parasiti cu deseversire limb'a nationala. Voi inse, tineti minte faptele marilor imperati Constantinu, Justinianu scl, ale marilor Assani, imperatorii romanilor; voi n'ati uitatu ca imperatii romanilor au disputatu trei secole cu imperatii Bi-

santului. Rom'a noua. Voi dar carii aveti se ve mandriti cu asemenea suvenire de cari multe alte popore ar fi gelose, ce faceti astadi spre a dovedi lumii ca impregiurarile numa v'au tienutu pana acumu in neactiune, iar nu perderea suvenirilor vostre? Deka macar limb'a nationale n'ar fi peritu din besericele vostre si din comerciulu vostru, negresitu ca nationalitatea si amorulu de patria ar fi desceptatu de multu in voi energia prin care se tiene patri'a si nationalitatea. Acesta, si numai acesta a facutu si pe fratii nostri, cei de sub Austri'a mai cu seama, se pote lupta de secolu cu nationalitati multu mai puternice de catu acelea intre cari v'ati gasitu voi. Dar voi, fratiloru, in beserica aveti limb'a straina, in publicu vorbitu limb'a straina; si limb'a vostra cea materna ati aruncat'o in fundulu anghiuului ca cumu varu fi rusine cu dinsa: o pastrati numai pentru femei si pentru copii. Suntemu fericiti, inse si marturisimu recunoscinti'a nostra generale suroriloru nostre, cari au pastratu vatr'a romana si au invetiatu pe fiii lor se pronuncie tote expresiunile animei in limb'a patriei. Dara fratiloru, femeile vostre au pastratu romanismulu intre voi. Este timpul se se curme acest'a letargia dintre voi! Este timpul ca limb'a nationale se se verse din vetrele vostre in comerciulu si in besericele vostre! Pana candu veti asculta pe straini rugandu pe Dumnedieu pentru voi intr'un'a limba straina pe care cei mai multi n'o intielegeti? Nu este credutu, ca acea natiune, care a vediutu esindu din sinulu ei atati'a resbelatori mari, atati'a literati si politici carii s'au luptatu pentru independinti'a si nationalitatea altoru popore, se nu produca si atatia patrioti adeverati, cati se fia de ajunsu a scote si nationalitatea lor din virtelulu strainiloru, unde este aproape a se ineca. Ganditive catu este de dulce a ruga cine-va pe Dumnedieulu seu in limb'a patriei si catu este de amaru alu ruga intr'un'a limba straina in care se nu scie ce dice, se nu scie ce cere! Cugetati catu v'ar fi de placutu voa, femeiloru si copii loru vostri, a asculta prin beserici santele slujbe in limb'a nationale; si ce mare bucuria ati ave candu ati vede pe copilasii vostrii invetiandu carte in limb'a romanasca, pe care o intielegeti toti, in paralelu cu cea grecesca! Ce fericiti a'ti fi se'i auditi spuindu ve ca la scoala invetia in limb'a sea materna se-si iubasca pe Dumnedieu, pe parinti si tier'a!

Acestea sunt bazele ce ne au indemnatu pe noi se formamu in Bucuresci unu comitetu cu titlu: Mace-

dono-Romann. Misiunea sea nu este alta de catu a vedé si pe aceste doue milioane de romani dintre Dunare, Adriatica si Archipelagu, ascultanda preceptele religionei in limb'a nationale conforma programei trasa de ministeriulu instructiunei publice din capital'a Romaniei; voimu se vedemu pe fratii nostri gemeni din Macedoni'a, Tesali'a si Epiru cumu si pe aceia din Elada libera, cá recunoscu pe fratii lorú dintre Tisa, Dunare, Marea négra si Dnistrulu, carii facu parte din natiunea cea mare si gleriósa ce se intinde dela Oceanulu Atlanticu si pana la Marea négra si care a dominatu un'a data peste tóta lumea cunoscuta, cá recunoscu in fine pe acesti frati carii privescu cu anim'a sfisiata de durere, cum isi perdu nationalitatea in asia mare departare de noi si in mijloculu atatoru natii de diferite rase. Voi sunteti, fratiloru, anelulu prin care Daciile potu intra in marea familia neolatina. Cresceti pe fii vostri in acésta credinti'a si aveti consciinti'a cá v'ati implinitu misiunea.

Comitetulu Macedono-Romanu din Bucuresci a luat insarcinarea a dirigea introducerea limbii nationale in tóte orasiile si tégururile romanesci, astfelu cum se vedemu intr'un'a di pe tóte 14 miliónele de romani avendu una singura limba culta, cari nu póte fi alta de catu acea din Dacia Traiana, care a ajunsu a rivalisa la frumusetie cu limb'a italiana. Cere inse si concursulu vostru alu tuturoru dupa mijlócele fiacaruia, invitandu ve se formati si voi comitete pe ori unde sunt romanii mai concentrati, cari comitete in strinse legaturi cu comitetulu centralu din Bucuresci se lucrese in comunu pentru realizarea scopulu nationalu.

Ganditi-ve fratiloru, ca momentulu este propice pentru acésta mare intreprindere a romaniloru; ca Dumnedieu protege pe cei ce lucreasa in numele seu si ca responsabilitatea va fi grea asupr'a celoru ce se voru areta inderetnici.

(Urmésa sub-scrierea membriloru comitetului.)

„Bucium.“

Crinulu si Ros'a.

Crinulu.

— „Regii m'au alesu pe mine
Dreptu simbola de multe ori.

Sceptrulu dar mi se cuvine
Intre cele alte flori.“

R o s 'a.

— „Eu sunt floriloru regina.
Toti poetii m'au facutu.
Scii antica'mi origina?
In Olimpu eu amu nascutu...“

Si d'atunci aici in lume
Incununu pe muritori,
Candu nectarulu varsa spume,
In placute serbatori.

Degetele Aurorii
Eu ferice invelescú;
La apusu, cu mine nuorii,
Gratiosu se impletescu.

Dau regaliloru mantile
Purpurulu stralucitoru;
Si pe budie de copile
Incadiescu surisulu lorú.

C r i n u l u.

— „Déca degete-aurorii
Tu ferice invelesci,
Si l'apusu, candu pasa nuorii,
Gratiosu si impletesci.“

Nu scii tu ca lenga tine
Pretutindeni eu lucescu?
Cu ale mele vii lumine
Ómeniloru te vestescu.

Gur'a juneloru fecióre
Nu-i inconjurata-n crinu?
Gratiós'a mea ninsóre
Nu plutesce p'aloru sinu?

R o s a.

Déca tu esti lenga mine,
Ori pe unde sunt si eu,
L'amendoi ni se cuvine
Sceptrulu, ce a fostu alu meu.

„Bucium.“

Dimitrie Bolintineanu.

Redactoru respundietoru
Iacobu Muresianu.

Editiunea: in tipografi'a lui
Ioanne Gött.

